

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

Cu prilejul aniversării de la 1 Decembrie

ZIUA MĂRII UNIRI DIN 1918
ZIUA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE

Împreună cu instituțiile sale: Universitatea "Spiru Haret", Academia de Cultură Națională "Dimitrie Gusti", Academia de Studii pentru Dezvoltarea Economică și Socială a României organizează

SIMPOZIONUL MAREA UNIRE DIN 1918

cu participarea unor personalități ale vieții noastre științifice, politice și culturale, a cadrelor didactice și a studenților Universității.
Vor lua cuvântul:

- Prof. univ. dr. *Olviu Gherman*, președintele Senatului României
- Acad. prof. *N. N. Constantinescu*
- Acad. prof. *Ștefan Ștefănescu*
- Artistul poporului *Radu Beligan*
- Scriitorul *Dumitru Radu Popescu*
- Scriitorul *Paul Anghel*
- Prof. univ. dr. *Ioan Scurtu*
- Prof. univ. dr. *Ion Dodu Bălan*.

Sunt invitați să participe toți cei ce doresc să fie prezenți la această manifestare sărbătorească, patriotică, de evocare științifică a unui moment crucial în viața poporului nostru - făurirea României Mari.
Simpozionul va avea loc marți, 29 octombrie 1994, ora 11, în Sala Polivalentă din Palatul Sporturilor și Culturii, unde se află sediul Fundației Românie de Măine.

Pledoarie pentru receptivitate conștientă

Acad. ȘTEFAN MILCU

Recent am prezidat susținerea unui doctorat sub un titlu cu totul diferit, care trata acțiunea nocivă a ceea ce autorul numea stressul informațional. În cele aproape patru decenii de la lansarea termenului și a conceptului de stress, nenumărate opinii contradictorii au fost emise în legătură cu acest fenomen biologic. Poate fi caracterizat astfel pentru că se referă la înregistrarea neuropsihică a informațiilor din mediul natural, social, profesional și personal. Numărul lor este considerabil, impunând organismului o barieră de apărare.

În acest proces intervin mecanisme de adaptare și considerabila varietate a existenței unor individualități diferite. Această situație rezultă din generalizarea diferențierii unui stress util, denumit eustress, de formele nocive cuprinse în termenul distress.

Sub acest ultim termen se cuprinde și ceea ce s-a numit stressul informațional, care prezintă o agresiune a imensei cantități de informații din mediul de viață, ce determină o perturbare variată a funcțiilor unor organe sau a mecanismelor de adaptare și apărare.

În fața acestei agresiuni, orga-

nismul se apără subconștient, prin neînregistrarea informațiilor, sau conștient, prin adoptarea a ceea ce am numi metodă anti-stress.

Din acest ultim punct de vedere pot cita sistemul propus de psihiatrul Schultz sub termenul de "autotrenaj", dar ne putem apăra și prin amplul refuz de înregistrare a informațiilor propuse. În finalul acestui eseu, nu trebuie uitat că stressul e împrumutat din tehnică, având semnificația de constrângere; transferat în biologie desemnează perturbarea homeostaziei neuropsihice sau humorale (un echilibru labil al organismului).

Adoptarea acestui punct de vedere aduce în discuție limitele stressului patologic: când începe stressul să fie nociv? Oricare ar fi punctul de vedere adoptat, stressul ca agent patogen rămâne o problemă deschisă. Este interesant de reținut informația diverselor autori referitoare la starea de stress a studenților în perioada de examene, dar și la necesitatea ca tinerii să fie conștienți de morbiditatea acestei stări și să se aperse de excesul informațional. Cum? Prin necesitatea de a primi informațiile ca procese normale

și de a evita consecințele nocive (tulburările de memorie, insomniile, stările de neliniște etc.). Acestea apar mai ales dacă examenul nu are o formație pedagogică suficientă spre a evita stresarea celor examinați. Așa cum spuneam la început, există o receptivitate conștientă a informațiilor care evită nocivitatea lor.

Pentru această receptivitate conștientă trebuie să lupte tânărul de pe băncile facultății.

"N-a fost om cinstit care să nu păstreze în sfânta sfintelor a sufletului său dorul desăvârșirii unirii naționale și hotărârea de a ne jertfi toți pentru aceasta".

NICOLAE IORGA

MAREA UNIRE DIN 1918

Paginile 3-4-5

OPINIA PUBLICĂ, DEMOCRAȚIA ȘI STATUL DE DREPT

Tranziția din perspectiva intereselor naționale (IX)

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Ideea sau convingerea că într-un stat de drept, democratic, buna credință a cetățenilor, loialitatea și respectul legii se constituie într-o opinie națională, larg răspândită și în genere acceptată, reprezintă unul dintre acele adevăruri social-morale despre care se spune că sunt de la sine înțelese. În fond, o democrație reală și un stat de drept nici nu ar fi de conceput în afara loialității cetățenești și a conștiinței că este de interes național major ca fiecare cetățean, indiferent de opțiunile sale politice, de originea etnică, de religie sau de alte particularități individuale ori colective, să se simtă și să acționeze ca un "copărtaș" al făuririi destinului național.

Din această perspectivă, principiile înscrise în Constituția României - a cărei exemplaritate este larg recunoscută pe plan internațional - susțin și stimulează comportamentul civic, atașamentul față de interesele naționale

"într-un stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate".

În mod logic, referindu-se expres la "unitatea poporului și egalitatea între cetățeni", Constituția definește România ca fiind "patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială", statul având astfel "ca fundament unitatea poporului român". Ca o consecință logică a acestei prevederi profund democratice, legea fundamentală a țării statuează, în același spirit generos și democratic, "dreptul la identitate" prevăzând, ca garanții, următoarele:

(Continuare în pag. 6)

În apărarea Justiției

GRIGORE IUNIAN - strălucit avocat și om politic
în lupta cu abuzul, cu nesocotirea legii

Acad. prof. VASILE GIONEA

Pe Grigore Iunian l-am cunoscut în iulie 1937. Era președintele Partidului Radical-Tărănesc. Om cu gândire progresistă, înființase în timpul refugiuului la Iași "Partidul muncii", care se adresa în special muncitorilor. Dându-și seama că țărânimia era clasa cea mai numeroasă și cea mai oproșită, care dădea țării elemente capabile și dinamice, în 1920 s-a înscris în Partidul Tărănesc al lui Mihalache, care a fuzionat în 1926 cu Partidul Național al lui Maniu.

Aici s-a plasat în aripa dinamică, progresistă a Partidului Național Tărănesc. Socotind conducerea, în frunte cu Maniu și Mihalache - care dădea linia partidului - prea statică și conservatoare, s-a desprins din P.N.Ț. și a întemeiat Partidul Radical-Tărănesc.

În ciuda faptului că, în fruntea organizațiilor județene, Iunian confirmase oameni inteligenți, activi, cu convingeri profund democratice, de regulă intelectuali de prestigiu, iar programul său preconiza reforme îndrăznețe în viața social-economică și ridicarea nivelului de trai al țărânimii, partidul lui Iunian nu a izbutit să devină un mare partid politic. Deși se adresa în primul rând țărânimii, cei mai mulți membri ai săi erau din mediul urban, mai ales intelectualii. Totuși, Iunian a fost de mai multe ori ministru. Distins jurist, în special în domeniul dreptului civil, a fost avocatul Domeniilor Coroanei și s-a bucurat de încrederea regelui Ferdinand, a Regentei lui Mihai, apoi a regelui Carol al II-lea.

(Continuare în pag. 6)

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Păraluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomeț
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brăncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (raz.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Doru Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plănădeată
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță

- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnic
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu, membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merța
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

In actualitate • In actualitate • In actualitate

La Universitatea "Spiru Haret"

Învățământul cu frecvență parțială în atenția Biroului Senatului

Luni, 21 noiembrie a.c., a avut loc ședința Biroului Senatului Universității "Spiru Haret" cu participarea decanilor facultăților. Înscriindu-se în preocuparea statornică a conducerii Fundației "România de Măine" și a Universității "Spiru Haret" pentru asigurarea unei temeinice pregătiri profesionale a studenților facultăților și colegiilor, reuniunea - desfășurată sub conducerea prof. dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației "România de Măine", președinte al Senatului Universității "Spiru Haret" și a acad. Ion Coteanu, rectorul Universității "Spiru Haret" - a analizat și dezbătut, de această dată, problema asigurării condițiilor pentru buna desfășurare a lecțiilor de sinteză și a sesiunii de examene la învățământul cu frecvență parțială.

Baza discuțiilor acestei importante probleme au constituit-o informările prezentate în ședință de prof. dr. Coralia Angelescu - Facultatea de Drept, prof. dr. Ilie Văduva - Facultatea de Management Financiar-Contabil, prof. dr. Angela Ion - Facultatea de Limbi și Literaturi Străine și prof. dr. Nicolae Radu - Colegiul Universitar Pedagogic de Institutori. Discuțiile purtate au evidențiat că și mijloacele pentru ridicarea nivelului de pregătire a studenților de la învățământul cu frecvență parțială, pentru îmbunătățirea muncii cadrelor didactice cu această importantă parte a studenților ce studiază la Universitatea "Spiru Haret".

În cursul dezbaterilor, ca și la încheierea lor, prof. dr. Aurelian Bondrea și acad. Ion Coteanu,

având în vedere apropiata perioadă a lecțiilor de sinteză și a sesiunii de examene la învățământul cu frecvență parțială, au subliniat problemele care trebuie să stea în centrul atenției decanilor și catedrelor Universității, printre care: asigurarea programelor la disciplinele prevăzute pentru examene, existența materialului didactic necesar pregătirii studenților potrivit bibliografiei întocmite, programarea lecțiilor și a examenelor, inclusiv a examenelor restante și întărirea disciplinei în întreaga activitate didactică - preocupări de cea mai mare importanță în vederea perfecționării și continuării a învățământului cu frecvență parțială din cadrul Universității "Spiru Haret".

■ C. FLOREA

Alianța universităților pentru democrație

- al cărei membru activ este Universitatea "Spiru Haret" - și-a ținut a V-a Conferință anuală

Desfășurate la Praga, între 6 și 9 noiembrie a.c., lucrările Conferinței au reunit peste 170 de reprezentanți ai cca. 90 de universități (70 din țările centrale și est-europene și 20 din S.U.A.), rectori, prorectori, profesori, manageri etc. și ai organizațiilor publice și private, întreprinderilor industriale și de afaceri care s-au constituit în membri-sponsori ai Alianței.

În programul Conferinței au fost incluse o sesiune plenară de deschidere a lucrărilor și 23 sesiuni de lucru tematic, în cadrul cărora au prezentat comunicări, în total, 101

participanți.

Tematica Conferinței a fost foarte bogată și diversificată, cuprinzând un mare număr de teme și probleme dintre care se impun a fi

menționate: relațiile dintre universitate și comunitatea socială și relațiile interumane la nivel local, regional și internațional; valorile umane și motivațiile în societățile democratice; modele și paradigme ale dezvoltării economice și sociale; transformări și reforme în învățământul superior contemporan; întărirea societății civile și rolul organizațiilor neguvernamentale în noile societăți pluraliste; managementul și economia educației și învățământului; biblioteca viitorului și noile programe și modele ale universității; cercetarea științifică universitară și relațiile sale cu corporațiile economice și organizațiile sociale; programe și metode de perfecționare a instrucției și educației la nivel universitar ș.a.

O atât de vastă arie tematică a favorizat, în mod firesc, realizarea unui amplu schimb de idei și de experiență, greu de cuprins în câteva rânduri. S-au impus însă, prin semnificația și substanța lor, câteva abordări și dezbateri de fond, cu mare deschidere teoretică și practică, atât în plan științific mai general, cât și în domeniul învățământului superior. Astfel, în sesiunea consacrată valorilor umane, motivațiilor și democrației, accentul a fost pus pe locul și rolul valorilor spirituale în asigurarea unei dezvoltări sănătoase și viabile a societăților democratice, iar în această cadru s-a insistat asupra adevărului și toleranței ca valori fundamentale ale democrației. În acest context, s-a demonstrat că adevărul își poate îndeplini vocația sa specifică, în societățile democratice, în funcție de accepțiunile în care este considerat: consistența dintre afirmațiile și propozițiile despre realitate și realitatea propriu-zisă; adevărul ca valoare spirituală care guvernează toate sferile vieții individuale și sociale sau adevărul ca întemeiere a legii unității puterii în sistemele democratice. De asemenea, s-a subliniat că

există o relație semnificativă între adevăr și responsabilitatea civică și că există și limite ale adevărului, a căror depășire conduce, fără nici o opreliște, la profunde patologii sociale, cum ar fi fanatismul, monopolismul, manipularea, populismul etc.; de unde și necesitatea ineluctabilă a onestității și integrității în luarea deciziilor și, în general, în activitatea și viața politică, publică.

Dezbaterile consacrate noli problematice a dezvoltării economice și sociale au subliniat importanța și actualitatea elaborării unor noi constructe de gândire și a schimbării vechilor paradigme și modele, în care vechile orientări "de stânga" sau "de dreapta" să fie depășite, în care, pe prim plan, să fie situate astfel de elemente ale noilor construcții sociale: de la egalitatea oportunităților la excelență, de la protest, lege și ordine la libertate în lege; de la individualism și colectivism la grupuri libere de indivizi, parteneriat, participare, productivitate, creativitate și inovație etc.

La lucrările Conferinței a participat și o delegație a Fundației "România de Măine" și a Universității "Spiru Haret". Comunicările membrilor delegației - având ca teme: "Unele considerații asupra întăririi organizaționale și acreditării noilor universități în România" (prof. dr. Al. Zanfir), "Rolul educațional al organizațiilor neguvernamentale în noile societăți pluraliste" (prof. dr. Ștefan Costea) și "Influențe reciproce între proiectarea noilor conținuturi ale învățământului și finanțarea învățământului superior" (dr. Mircea Tătăram) - au fost bine primite și apreciate, atât pentru conținutul lor propriu-zis, cât și, mai ales, prin sublinierile convingătoare privind locul și funcțiile specifice, în special cele de servicii, pionierat și inovație ale fundațiilor și asociațiilor culturale, științifice și educative și instituțiilor create în cadrul lor, capacitatea lor de a răspunde prompt și adecvat noilor cerințe ale dezvoltării învățământului alternativ și inovativ, precum și de corelare organică a activității lor atât cu resursele materiale și financiare pe care și le creează singure, cât și cu exigențele dinamice și continuu inedite ale societății. O confirmare expresă a acestor aprecieri a constituit-o concluzia formulată de președintele unei sesiuni în care au fost prezentate unele dintre comunicările delegațiilor Fundației și Universității noastre: ele fac dovada "uneia din cele mai incitante și mai inovative inițiative din întreaga parte centrală și estică a Europei".

■ Prof. dr. Ștefan COSTEA

În absența mult așteptatei legi sugestii pentru ocrotirea patrimoniului cultural național

Unul din fenomenele nocive aduse parcă de "mălul" tranziției care îngrijorează tot mai mult opinia publică îl reprezintă actele inconștiente, de-a dreptul samavolnice de sustragere, deteriorare și distrugere a valorilor care fac parte din ceea ce înseamnă patrimoniul cultural național.

Și, în ciuda faptului că pe zi ce trece infracționalitatea în acest domeniu își extinde tentaculele, ne consolăm la gândul că nu există încă un cadru legislativ adecvat care să asigure protecția bunurilor culturale în general, a celor aflate în patrimoniul cultural, în special. Și, în absența unui asemenea cadru juridic menit să descurajeze orice tentativă de a comite sustrageri din acest tezaur cultural al poporului nostru, numărul infracțiunilor a crescut, făcându-și apariția chiar sustragerile organizate, în care sunt implicați deseori și specialiști de la oficiile pentru patrimoniul cultural național. Cărți rare, icoane vechi, picturi dintre cele mai valoroase au fost scoase din muzee, biblioteci, unele fiind trecute peste graniță.

Și, totuși, chiar nu se poate face nimic pentru ca în lipsa unui cadru legislativ să se stopeze acest fenomen?

Incontestabil că ceva mai mult și mai concret s-ar putea întreprinde pentru a stăvili valul tentațiilor de acest gen. Mass-media, televiziunea, radioul, agențiile de presă ar putea să se alerteze nu doar atunci când se descoperă asemenea furturi incredibile, ci ar putea să trateze aparte problematica conștientizării opiniei publice asupra importanței respectării riguroase a patrimoniului cultural național, afectând sistematic spații ample. Gama mijloacelor ce ar putea fi folosite în acest sens poate fi, desigur, mult mai largă, pregătindu-se

casele video, pliante și alte genuri de materiale volante pentru a se sensibiliza opinia publică asupra consecințelor grave ale înstrăinării obiectelor de patrimoniu cultural național.

În scopul cunoașterii normelor de protecție și de respectare a integrității bunurilor înscrise în patrimoniul cultural național s-ar impune, ar fi imperios necesar ca, eventual, Ministerul Culturii să elaboreze un material documentar special cuprinzând elemente și informații pertinente care ar putea fi pus la dispoziția mass-media, difuzat la fundațiile culturale, în școli și facultăți, la organizațiile neguvernamentale.

Extrem de instructivă s-ar dovedi și organizarea unor concursuri, unor expoziții de desene pe teme de educație în domeniul protecției valorilor culturale naționale, de cunoaștere a unor posibile instrumente juridice la care se poate apela.

Concertarea tuturor acestor eforturi ar putea face într-adevăr din protecția patrimoniului cultural național o problemă de conștiință națională, de suflet pentru orice bun român. Altminteri, expectativele acestea ar putea să afecteze grav valoarea patrimoniului cultural național, ceea ce ar contribui și mai mult la sărăcirea noastră spirituală, ar face mai anevoioasă integrarea în spiritualitatea civilizației culturale europene și internaționale, deteriorând imaginea României în lume. Dacă însă, vom continua să adoptăm aceeași poziție "neutră", în așteptarea unor reglementări juridice, vom asista, probabil, la semnalarea unor noi fraude, făcându-ne, prin pasivitate, prin neimplicare părtași, de fapt, ai unor degradante acte.

■ Adela DEAC

Marea Unire din 1918

"Erau mulți gazetari străini și unul, un ungur m-a rugat să-i spun ce pot simți eu acum... Și-am spus, fără șovăire, că în aceste momente, simt înainte de toate ceea ce simte orice țaran român; simt aerul românesc. Simt soarele, frunza, floarea, vântul... Și toate au un gust, o culoare, o însemnătate deosebită: românească. Era instinctul natural al celui lovit, să se bucure că nu mai poate fi lovit. Este bucuria celui obidit, că nu mai poate fi umilit. Dar nu este în acest simțământ nici furia răzbunării, dimpotrivă, în acele momente de erupție vulcanică a patriotismului inte-

gral s-a plămădit catehismul umanitar. Acele puncte programatice din Alba Iulia - modele de uitare, de iubire, de grijă pentru viitor - nici nu s-ar fi putut pune pe hârtie decât la lumina celor două sute de mii de priviri românești, nu le-a putut dicta decât marea masă a celor cinci milioane de români din Ardeal".

EMIL ISAC,

În drum spre Alba Iulia.
(În Cartea Unirii 1918-1928.)

Repere istorice

Evocarea, în aceste zile, a împlinirii a 76 de ani de la săvârșirea Marii Uniri din 1918 și a încheierii procesului de formare a statului național unitar român ne face să ne întoarcem gândurile spre trecut, la vremurile în care românii au trăit, secole de-a rândul, în formațiuni statale diferite, dar, în pofida acestei fărâmițări, în conștiința lor a rămas mereu vie ideea unității, a apartenenței la același unic popor. În acest fel, Marea Unire din 1918 a răspuns cerințelor și legilor obiective ale dezvoltării, bazându-se pe realități fundamentale cum sunt: originea și limba comună, identitatea de interese și aspirații ale întregului popor, dornic să trăiască într-o singură țară.

Desăvârșirea formării statului național unitar român s-a înscris cu litere de aur în cadrul marilor prefaceri internaționale care s-au petrecut spre sfârșitul primului război mondial.

Desfășurarea evenimentelor istorice a demonstrat, în modul cel mai categoric, faptul că Unirea nu a fost efectul unei întâmplări, rodul unei simple conjuncturi favorabile sau al înțelegerilor intervenite la masa tratativelor, ci rezultatul luptei hotărâte a poporului român, un act de profundă dreptate națională, realizarea unei concordanțe legitime între realitatea obiectivă și drepturile inalienabile ale românilor, pe de o parte, și cadrul național cerut cu stringență de aceste realități, pe de altă parte.

Primul pas în amplul și profundul proces al Marii Uniri s-a făcut în Basarabia, străvechi teritoriu românesc ce ne fusese răpit de Rusia țaristă în 1812. După ce, la 22 ianuarie 1918, s-a constituit Republica

Moldovenească Independentă, la 27 martie, același an, Basarabia s-a unit cu România, a revenit la patria-mamă, în urma hotărârii Sfatului Țării, organ deplin reprezentativ al întregii populații dintre Prut și Nistru. Încă o verigă încorporată samavolnic cu 106 ani în urmă de Imperiul țarist s-a desprins astfel din acesta, căutându-și drumul firesc către matca reală - România-mamă.

Prăbușirea Imperiului țarist, ca urmare a luptei pentru libertate a diverselor componente încorporate cu forța de acesta prin vreme, a grăbit și prăbușirea Imperiului austro-ungar, împlinindu-se astfel cele prevăzute, încă din 1888, de Fr. Engels: "Dacă mâine despotismul din Petersburg ar cădea, poimăine nu ar mai fi în Europa nici o Austro-Ungarie..."

Odată cu accentuarea crizei Imperiului austro-ungar, evenimentele au început să se desfășoare cu repeziune și în Transilvania, paralel cu ceea ce întreprindeau și mișcările de eliberare similare, care au condus la ieșirea de sub tutela dominație austriacă a cehilor și slovacilor, ce au proclamat Republica Cehoslovacă independentă, apoi la proclamarea republicii în Ungaria, în Austria ș.a.m.d.

Cauza unirii tuturor românilor era propagată cu dăruire patriotică și în străinătate prin activitatea neobosită desfășurată de numeroși soli ai poporului nostru, care s-au aflat, ani în șir, în diferite centre europene sau pe continentul american, în primul rând în S.U.A. La Paris, s-a constituit, în octombrie 1918, Consiliul Național al Unității Române, având rol de coordonator al mișcării pentru

unire.

Pe astfel de coordonate a progresat rapid mișcarea de eliberare în Bucovina, străvechi teritoriu românesc ce ne fusese răpit samavolnic de Austria în 1775. La 4 octombrie 1918, deputații români din Bucovina au declarat în Parlamentul din Viena că vor face uz de dreptul la autodeterminare și au alcătuit Consiliul Național Român pentru Bucovina. Deputatul socialist George Grigorevici declara cu acest prilej: "Unirea românilor este un ideal și o țintă pe care românii o vor urmări totdeauna și în veci! Bucovina trebuie restituită patriei".

În aceste condiții, la 14-27 octombrie 1918, la Cernăuți s-a convocat o adunare a reprezentanților din întreaga Bucovină, adunare ce s-a proclamat Constituantă și s-a pronunțat pentru "unirea Bucovinei cu celelalte țări românești într-un stat național independent".

A urmat momentul culminant, la 15/28 noiembrie 1918, când Congresul general al populației din Bucovina a hotărât unirea cu România.

În ultima decadă a lunii noiembrie, au intrat în faza finală și pregătirile pentru convocarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia a tuturor românilor din Transilvania, acest străvechi cuprins românesc ce se aflase timp îndelungat sub stăpânire străină. "Istoria ne cheamă la fapte" - cu aceste cuvinte începea textul convocării Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia de care opinia publică românească lua cunoștință.

Delegații aleși în prealabil pentru a vota la Alba Iulia pentru Marea Unire reprezentau toate păturile și cate-

goriile sociale și profesionale din toate colțurile Transilvaniei. Mandatele (credenționale) delegaților subliniau că aceștia sunt "autorizați a lua parte cu vot decisiv la Marea Adunare Națională Română".

Chemând la Marea Adunare de la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, pe toți cei care doreau să chezăsuiească actul măreț al Unirii, gazeta socialistă "Adevărul" preciza: "Alba Iulia va însemna pentru noi începutul unei vieți noi. Să mergem cu toții acolo!"

Și, într-adevăr, din orașe și sate, de pe întregul cuprins al Transilvaniei, din Banat, precum și din celelalte provincii românești, s-au îndreptat spre Alba Iulia, la marea sărbătoare a Unirii, peste 100 000 de oameni, cu dorința fierbinte de a pecetui ultimul act al revenirii acasă, la România-mamă, a acestor străvechi pământuri și a locuitorilor lor. Primul punct al Rezoluției adoptate cu acel prilej preciza: "Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania și Banat, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 18 noiembrie/1 decembrie 1918, decretează unirea acestor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânșii cu România".

Marea Adunare Națională de la Alba Iulia a dat astfel hotărârile luate un caracter plebiscitar. Ea a fost, prin hotărârea de Unire pe care a luat-o și prin principiile care au călăuzit-o, un mare act istoric.

Cele trei uniri pronunțate - în chip plebiscitar - la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia au fost la scurt timp ratificate prin decrete ale statului român.

Pe plan internațional, Marea Unire din 1918 - legitimată de întreaga istorie a poporului nostru și pecetluită cu lupta și jertfele sale - și-a găsit consacarea în sistemul tratatelor de pace de la Versailles. Acestea n-au făcut decât să consfințească starea de fapt existentă, situație creată ca urmare a luptei maselor populare din România, a întregului nostru popor. Legitimitatea istorică a actelor

Marii Uniri din 1918 a fost înțeleasă și salută prompt de nenumărați reprezentanți ai naționalităților conlocuitoare, care au condamnat politica de aspirare dusă până atunci de imperiile străine și au îmbrățișat principiile autodeterminării popoarelor.

Operă a întregului popor român, Marea Unire din 1918 a exprimat o adâncă necesitate istorică și un deziderat secular al românilor de pretutindeni. Unirea tuturor românilor a reprezentat o încununare a aspirațiilor de veacuri ale poporului nostru pentru eliberare națională, rezultat al luptei duse de cele mai înaintate forțe social-politice ale vremii, în cadrul cărora rolul hotărâtor l-au avut masele largi populare.

Unirea a înmănușat forțele națiunii române și capacitățile creatoare ale poporului nostru, făurind un cadru propice, firesc, pentru dezvoltarea mai accentuată a economiei, științei și culturii, a întregii societăți, pentru punerea în valoare a resurselor materiale și spirituale ale poporului. O dată cu realizarea Marii Uniri și cu transformările pe care le-au marcat evenimentele acestei perioade, s-a deschis o etapă nouă în evoluția României.

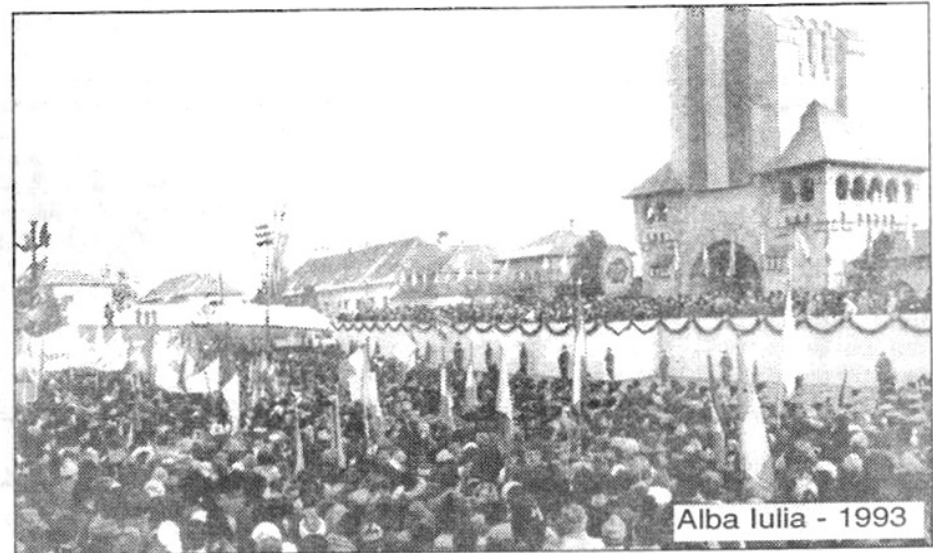
Chiar dacă evenimentele de tristă amintire petrecute în vara anului 1940 și în alte împrejurări ne-au produs prin rapiri teritoriale nefericiri insurmontabile, în confruntarea cu timpul, strălucirile evenimentelor care au condus la Marea Unire din 1918 se mențin la fel de puternice, la fel de dătătoare de energie și optimism pe drumul lor deschis spre viitor României eterne.

Cu astfel de sentimente și speranțe, cu optimism robust rememoram și de această dată, în pragul sărbătorii noastre naționale de la 1 Decembrie, Marea Unire din 1918 a tuturor românilor, cu toate reverberațiile sale prin vreme.

■ Prof. univ. dr.
Gh. I. IONIȚĂ

Alba Iulia - 1918

Alba Iulia - 1993

Marea Unire din 1918

Recunoașterea internațională

Unirea cea Mare a românilor, înfăptuită în anul 1918, a constituit un act al dreptății istorice și un imperativ al civilizației umane. Operă a întregii națiuni, ceea ce fusese un ideal de veacuri a devenit realitate: Unirea deplină a românilor realizată sub forma României întregite, a statului național unitar, democratic și independent, în frontierele lui etnice și istorice.

Reîntregirea unității statale a României a fost recunoscută pe plan internațional de Conferința de pace de la Paris din 1919-1920, organizată de marile puteri aliate - S.U.A., Franța, Marea Britanie, Italia și Japonia învingătoare în război.

Tratatul de pace au consacrat în termeni diplomatici o realitate înfăptuită prin gândul și fapta întregului neam românesc. Conferința de pace a dat investitură juridică internațională noului statut politic și teritorial al României, ca și al celorlalte state din centrul și sud-estul Europei, reclădite sau reîntregite pe ruinele fostelor imperii multinaționale. La sfârșitul anului 1918, România, Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia, ca și Austria și Ungaria, existau, erau viabile, se organizau pe principii moderne, intraseră deja într-o nouă etapă de dezvoltare, astfel încât Conferința de pace nu ar fi putut schimba prin decizii de cabinet hotărâri ale popoarelor, realități înfăptuite prin voința și lupta națiunilor. Trăsătura caracteristică a păcii ce se va încheia și, deci, a tratatelor de pace - observa încă în vara anului 1918 omul politic român, Take Ionescu - "este afirmarea principiului naționalităților. Acesta nu este în realitate altceva, decât prelungirea în sfera dreptului internațional a principiului suveranității poporului". În același timp, căpătaseră drept de cetate ideile potrivit cărora statele constituiau entități, termenii noilor relații internaționale, ca și ideea că nici un stat nu avea dreptul să comande altora.

"Unirea național-politică din anul 1918 - nota istoricul Ioan Lupaș în anul 1936 - nu se cuvine să fie înfăptuită, nici măcar în parte, ca un dar coborât asupra neamului românesc din încrederea și simpatia lumii civilizate, nici ca o alcătuire întâmplătoare, răsărită din greșelile dușmanilor de veacuri. Chiar dacă asemenea greșeli nu s-ar fi săvârșit niciodată împotriva românilor subjugăți de-a lungul veacurilor de stăpânirea ungurească, austriacă sau rusească, stăpânirile acestea nedrepte ar fi trebuit să se dezumfle și să se micșoreze îndată ce dreptul tuturor popoarelor de a-și croi soarta după buna lor pricepere a izbutit a se înălța la treapta de "putere hotărâtoare în noua

întocmire a așezământului de pace europeană". România a fost prezentă la Conferința de Pace de la Paris ca stat care participase la primul război mondial pentru eliberarea și reîntregirea teritoriului său național, făcuse considerabile sacrificii umane și materiale, își respectase obligațiile asumate prin tratatele și convențiile încheiate cu Puterile Antantei. Dezideratele României față de forumul păcii din Capitala Franței au fost cuprinse într-un memoriu și expuse, apoi, în ședința plenară a Conferinței, din 1 februarie 1919, de șeful delegației române, Ion I. C. Brătianu, care, datorită experienței lui politice, patriotismului de care era animat, capacității de a percepe mersul istoriei, a jucat, alături de alți oameni politici români, un rol deosebit în identificarea căilor și mijloacelor adecvate pentru a asigura făurirea și dezvoltarea României ca stat european modern.

În expozeul său, premierul român a prezentat starea de facto a statului nostru, împrejurările în care românii din provinciile aflate sub dominație străină hotărâseră unirea acestor provincii, în frontierele lor etnice, cu Patria-mamă, precizând că aceste frontiere, delimitate în linii generale prin

înseși Hotărârile plebiscitare de Unire, din 1918, asigură cadrul politic-național-administrativ al dezvoltării națiunii române. Pe lângă o serie de argumente bazate pe date istorice, etno-lingvistice, economico-geografice, statistice, care demonstrau autohtonitatea românilor pe întreg teritoriul țării, continuitatea lor de viață și cultură, unitatea de civilizație materială și spirituală în întreg spațiul carpato-danubiano-pontic, lupta românilor pentru păstrarea ființei naționale și reunirea lor într-un singur stat, șeful delegației române a dat explicații detaliate cu privire la hotărârile de Unire și a răspuns cu demnitate la o serie de întrebări cum erau cele privind minoritățile naționale, garantarea drepturilor acestora de către statul român ș.a.

Într-o atmosferă nu întotdeauna favorabilă delegației române, după cum s-a putut constata cu prilejul negocierii Tratatului de Pace cu Germania, și în fața unor stavile și dificultăți pe care, la începutul lucrărilor Conferinței de pace, nici nu le bănuia, unele impuse chiar de puterile aliate, și, de asemenea, cu toate carențele care au marcat lucrările acestei Conferințe, România a dobândit confirmarea internațională a idealului său național.

Unirea Bucovinei cu România a primit recunoașterea internațională prin Tratatul de la Saint Germain-en-Laye, încheiat la 10 septembrie 1919 între Puterile Aliate și Asociați cu Austria. Articolul 59 al acestui tratat stipulează că "Austria renunță în ceea ce o privește, în favoarea României, la orice drepturi și titluri asupra părții din fostul ducat al Bucovinei, aflată dincoace de hotarele României, așa cum vor fi fixate ulterior de către Principalele Puteri Aliate și Asociați". Delegații și experții Consiliului Suprem al Conferinței preconizaseră inițial o linie de frontieră astfel încât teritoriul dintre Siret și Ceremuș era anexat Galiției răsăritene. În urma demersurilor guvernului de la București, ca și a unor memorii foarte bine documentate ale populației bucovinene, prin Tratatul de la Sévres privind frontierele dintre România, Iugoslavia și Cehoslovacia, încheiat la 10 august 1920, frontiera româno-poloneză a fost stabilită de-a lungul Ceremușului și Colacinului, până la Nistru. Ceea ce caracterizează prevederile Tratatului de pace cu Austria constă în legiferarea destrămării Imperiului Austro-Ungar și acceptarea realității politice din Europa Centrală, exis-

tente de facto la sfârșitul anului 1918. În acest context, legitimitatea Unirii Bucovinei cu România, în hotarele stabilite prin Hotărârea Congresului de la Cernăuți din 28 noiembrie 1918, căpăta investitură internațională, iar actul de răpire a Bucovinei, din 1775, era încă o dată anulat.

Unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România a fost recunoscută prin Tratatul de pace între Puterile Aliate și Asociați și Ungaria, semnat la Trianon, la 4 iunie 1920. Potrivit articolului 45 al Tratatului, "Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea României, la orice titluri asupra teritoriilor din fosta monarhie austro-ungară, situate dincolo de frontierele Ungariei, așa cum acestea sunt fixate la Art. 27, Partea II (Frontierele Ungariei) și recunoscute prin prezentul tratat sau prin orice alt tratat încheiat în vederea reglementării actualelor chestiuni - ca făcând parte din România".

■ Prof. dr.
Ștefan LACHE

(Continuare în numărul următor)

Politica externă care a urmat

După confirmarea prin tratate internaționale a actelor de Unire din 1918, diplomația românească a militat pentru apărarea integrității teritoriale a patriei, realizarea unui sistem de alianțe vizând menținerea păcii și combaterea revizionismului, asigurarea securității pentru toate statele.

Posibilitățile României de implicare în viața internațională și de rezolvare a problemelor cu care omenirea se confruntau au devenit mult mai mari, deoarece, ca urmare a Unirii din 1918, ea era un stat european de mărime medie. Cuvântul diplomaților români era ascultat și apreciat, în primul rând, datorită spiritului constructiv și principial al politicii noastre externe.

România a fost membru fondator al Societății Națiunilor - organizație internațională creată în iulie 1919 în scopul evitării unei noi conflagrații mondiale și al apărării păcii. România a acționat în sensul creșterii rolului acestei organizații, militând pentru adoptarea unor măsuri concrete de dezarmare, de descurajare a forțelor revizioniste. Ca o expresie a prețurii acestei politici, reprezentanții săi au fost aleși în conducerea unor organisme ale Societății Națiunilor, iar

Nicolae Titulescu a îndeplinit, în 1930 și 1931, funcția de președinte al Adunării Generale a acestui prestigios forum internațional.

În spiritul Pactului Societății Națiunilor, România a inițiat sau a contribuit la realizarea unor alianțe bilaterale și multilaterale. Astfel, în 1921 a semnat o convenție de alianță cu Polonia, prin care cele două state se angajau să se ajute reciproc în cazul unui atac neprovocat la granița de Răsărit. Convenția a fost reînnoită în 1926, când a căpătat un caracter mai larg, prevăzând ajutorul reciproc în cazul oricărui atac neprovocat.

În 1921, România, Iugoslavia și Cehoslovacia au încheiat Mica Înțelegere, alianță cu caracter regional, prin care statele semnatare se angajau să se ajute reciproc în cazul unui atac militar neprovocat.

O coordonată esențială a politicii externe a României a constituit-o continuarea orientării tradiționale spre Franța și Marea Britanie. După multe negocieri, Franța a acceptat, în 1926, să semneze cu România un tratat de alianță în termeni destul de vagi, prevăzând că, în cazul unui atac neprovocat, cele două state urmau să se consulte reciproc asupra măsurilor ce tre-

buiau luate în scopul salvării intereselor lor legitime naționale și al menținerii ordinii stabilite prin tratatele de pace.

În cadrul aceleiași politici de apărare a păcii și integrității teritoriale se înscrie tratatul din 1926 semnat de România și Italia, prin care cele două țări se angajaseră să se ajute reciproc în cazul unui atac neprovocat.

România a promovat o politică de pace și înțelegere cu toate statele vecine. Astfel, cu Polonia, Cehoslovacia și Iugoslavia a încheiat tratate de alianță, a stabilit relații diplomatice cu Bulgaria, în 1919, iar cu Ungaria în 1920, relații care au cunoscut o anumită evoluție pozitivă, mai ales cu vecinul din sudul Dunării.

Mai complicate au fost relațiile cu Rusia (Uniunea) Sovietică, întrerupte în ianuarie 1918, din inițiativa guvernului sovietic. În nota trimisă se făcea cunoscut că Consiliul Comisarilor Poporului a hotărât să declare "sechestrat pentru oligarhia română depozitul de aur al României păstrat la Moscova; puterea sovietică își ia răspunderea pentru păstrarea acestui depozit și se obligă să-l restituie în mâinile poporului român".

Este de remarcat faptul că, în pofida presiunilor făcute de Franța și Marea Britanie, România nu s-a alăturat intervenției militare împotriva statului sovietic. În 1920-1924 s-au inițiat unele contacte vizând normalizarea relațiilor între România și Uniunea Sovietică, dar fără rezultate pozitive, deoarece guvernul de la Moscova nu recunoștea Unirea Basarabiei cu România.

Un moment important în viața internațională a fost marcat de Pactul Briand-Kellogg din august 1928, primul tratat prin care s-a interzis recurgerea la război pentru rezolvarea diferendelor internaționale. România a aderat la acest pact, iar în 1929 a semnat împreună cu Uniunea Sovietică, Polonia, Letonia și Estonia un protocol prin care se angajau să-l pună imediat în aplicare. A fost primul pas notabil pe calea stabilirii de relații directe cu U.R.S.S., care va duce la reluarea raporturilor diplomatice între cele două țări, în 1934.

■ Prof. univ. dr.
Ioan SCURTU
(Continuare în pag. 7)

Marea Unire din 1918

Urcând pe treptele reîntregirii

BASARABIA

Cu toate că România intrase în primul război mondial pentru eliberarea Transilvaniei, marii patrioți români basarabeni, în frunte cu Pantelimon Halippa și I. A. Buzdugan, folosindu-se de împrejurările internaționale favorabile, create prin destrămarea Rusiei țariste, au acționat hotărât pentru ca provincia istorică Basarabia să se unească cu România.

La 8 martie 1917, frunțașii românilor basarabeni, în plin proces de amplificare a mișcărilor de eliberare națională din fostul imperiu de la Răsărit, apreciau în ziarul "Cuvânt moldovenesc": "Soarele ce răsare să ne dea o rază mântuitoare de lumină și slobozenie și nouă moldovenilor, care am fost robi nevinovați mai bine de o sută de ani". Iar peste o săptămână, în același ziar, precizau cu patetism: "Acum ori niciodată putem noi singuri să ne hotărâm soarta. Trebuie să ridicăm sus steagul pe care stă scris: Unirea".

Împrejurările istorice n-au permis însă revenirea dintr-odată a Basarabiei la țara-mamă România. Acest proces s-a desfășurat pe etape. La Congresul tuturor reprezentanților Basarabiei, convocat la inițiativa lui Pantelimon Halippa la Chișinău, în ziua de 21 octombrie 1917, acesta, în calitate de președinte ales al Congresului, a declarat: "Acum opt luni, când toți se scaldau în apele unui internaționalism bolnăvicios, provocat de revoluția rusească, noi am ridicat steagul național, călăuziți de ideea de patrie, adică a pământului nostru moldovenesc". Conturând coordonatele activității viitoare, Pantelimon Halippa sublinia: "Munca este grea căci poporul a zăcut amorțit de lanțurile robiei; astăzi, lanțurile s-au rupt și neamul nostru s-a trezit la viață. Ne trebuie însă o unitate adevărată națională și înțelegere. Partidul Național Moldovenesc n-are scopuri șovine, el vrea să se pună în legătură cu toate națiunile mai mici ca împreună să lucreze la

consolidarea țării".

Rezonanța imediată a mesajului transmis prin cuvântul lui Pan. Halippa s-a exprimat în hotărârea celor 500 de împuterniciți care, într-un singur și vibrant glas, au decis ca Basarabia dintre Prut și Nistru să fie o țară autonomă, în cadrul Federației Ruse, condusă de un Parlament al ei, denumit Sfatul Țării. De remarcat că unii delegați ai românilor transnistrieni, prezenți la Congres, văzând că se declară autonomă numai Basarabia dintre Prut și Nistru, au cerut insistent să includerea acestei regiuni în noua republică, deoarece, altfel, avertizau ei, "vom săpa altă albă pentru Nistru, ca să nu rămânem noi moldovenii despărțiți unul de altul".

Ca un ecou al acestui apel de suflet, frunțașul basarabean I. A. Buzdugan, adânc mișcat, dându-le o speranță, deschizându-le o perspectivă certă, patriotul a remarcat: "Nu vă lăsați fraților Veniți în brațele noastre. Nistru hotarnic îl vom săpa împreună și vom îndrepta apa pe dincolo pentru ca nimica să nu ne mai despărță".

Pe baza hotărârilor acestui Congres, la 2 decembrie 1917, Sfatul Țării declară Basarabia "Republică Democratică Moldovenească" în cadrul Federației Ruse.

Un nou pas în direcția îndeplinirii idealului național al basarabenilor a fost marcat la 24 ianuarie 1918, când, folosindu-se de împrejurarea istorică în care statul ucrainean s-a declarat independent, Sfatul Țării decretează provincia românească dintre Prut și Nistru: "Republică Democratică Moldovenească, sloboadă, de sine stătătoare și neatârnată", având ea singură dreptul de a-și hotărâ soarta pe viitor.

În acest context, la 27 martie/9 aprilie 1918, la Chișinău, s-a deschis ședința istorică a Sfatului Țării, sub președinția lui I. C. Inuleț, și având ca membri în prezidiu, printre alții, pe Pan. Halippa și I. A. Buzdugan. Subliniind importanța momentului, președintele Inuleț

evoca dreptul inalienabil al populației Basarabiei de a-și decide soarta, apreciind că: "Nimeni, în afară de noi, n-are dreptul să vorbească și să hotărască ceva în numele populației Basarabiei". Ca o confirmare a acestui crez, deputatul I. A. Buzdugan a prezentat proiectul Rezoluției de Unire a Republicii Basarabiei cu România, cerând votul deschis al deputaților, motivând că "în acest moment istoric important, fiecare trebuie deschis și cu curaj să-și exprime părerea în fața poporului întreg și a țării, ca poporul și istoria să știe adevărata opinie a fiecărui deputat ce-și dă votul. Las ca poporul nostru, țara noastră și toată lumea să știe, că noi românii basarabeni, care am suferit un veac întreg sub jugul țarismului rus, că noi toți dorim unirea cu frații noștri de peste Prut, că noi vrem să fim și să rămânem pentru totdeauna împreună cu toți românii. Să știe toată

lumea, că noi vrem unirea tuturor românilor, de partea aceasta a Prutului și de cealaltă a Carpaților într-o Românie Mare, una și nedespărțită și, în baza principiului proclamat de revoluție de autodeterminare a popoarelor, astăzi, domnilor deputați, noi suntem chemați să îndeplinim cel mai revoluționar act în istoria poporului nostru, mult încercat în suferințe, - să votăm pentru Unirea Basarabiei cu România".

Supusă la vot, Declarația de Unire a Basarabiei cu România a fost votată cu 86 voturi pentru, împotriva 3, 36 de abțineri, fiind absenți 13 deputați.

Astfel s-a realizat dreptul sacru, sfânt pe care-l avea poporul român asupra Basarabiei, îndeplinindu-se primul mare pas în memorabilul an 1918 pe drumul afirmării statului unitar român.

BUCOVINA

În lunile octombrie și noiembrie 1918, alături de activitatea deputaților români la Viena, în Bucovina, mișcarea de eliberare națională cunoștea o maturizare evidentă. Printre cei mai de seamă conducători ai acesteia s-au afirmat dr. Iancu Flondor și Ion I. Nistor, care, încă din primii ani ai secolului nostru, au contribuit la demascarea politicii habsburgice de asuprire a românilor bucovineni și la organizarea mișcării naționale pentru îndeplinirea visului de reunire a lor cu frații liberi. "De când trăiește pe lume Austria și neamul împăraților săi - se aprecia într-un manifest către frații bucovineni - felul lor de a se îmbogăți a fost totdeauna mincinos și mișeleșc. Toate țările din care se alcătuiește această împărăție austro-ungară au fost câștigate prin încuscări și învoielii și contracte mincinoase... Împărăția aceasta s-a făcut prin hojle... În felul acesta a ajuns împăratul de la Viena să domnească și peste partea din poporul român care locuiește în Bucovina și Ardeal".

Când, în toamna anului 1918, reprezentanții popoarelor asuprite din monarhia austro-ungară făceau importanți pași spre autodeterminare națională, dr. Iancu Flondor a luat inițiativa convocării la Cernăuți, în Sala Palatului Național, la 14/27 octombrie 1918, a Adunării Naționale a Bucovinei, compusă din deputați din Parlamentul de la Viena,

reprezentanți ai partidelor politice, deputați locali din Dieta provincială și primari români din toate localitățile Bucovinei. Ales președinte al acestei adunări, I. Flondor a rostit o cuvântare cu semnificație istorică: "Domnilor, o lăbăgie națională de aproape un secol și jumătate, pe cât de dureroasă pe atât de rusinoasă, e pe sfârșite. Poporul român din Bucovina e pe cale de a sparge și a lepăda lanțul care l-a ferecat sufletul. Liber, în puterea suveranității naționale, d-voastră veți hotărâ astăzi, ce veți afla de bine pentru un viitor fericit și fainic neamului românesc din Bucovina. Dar să nu uităm, d-ior, că acest moment înălțător s-a născut din suferințe grele și adâncă jale și e sfârșit cu sângele abundent al eroilor noștri". Flondor și-a încheiat pateticul său cuvânt cu un adevărat crez: "Dea Dumnezeu la momentul acesta mare și acele care vor urma să afle în rândurile noastre numai suflete mari".

Sub puternica impresie a acestei scurte dar profund trăite alocuțiuni, Adunarea Națională a bucovinenilor s-a proclamat Constituantă și a votat o Moțiune în care "Constituantă hotărăște Unirea Bucovinei integrale cu celelalte țări românești într-un stat național, independent și va purcede în acest scop în deplină solidaritate cu românii din Transilvania și Ungaria".

Pentru a conduce poporul român din Bucovina și a-i apăra drepturile și pentru a stabili o legătură strânsă cu toți românii, Constituantă de la Cernăuți a instituit un Consiliu Național compus din 50 de membri, cu un Comitet executiv al cărui președinte a fost ales dr. Iancu Flondor. În numele acestui Consiliu, dr. Iancu Flondor emite Declarația în care se sublinia între altele: "Noi românii bucovineni, singurii băștinași ai acestei frumoase țări, păstrătorii vechilor ei tradiții politice, naționale și culturale... declarăm sus și tare că vom lupta cu toată îndărjirea contra stăbirii teritoriale a țării noastre".

La 12 noiembrie 1918, Consiliul Național Român din Bucovina a preluat efectiv conducerea politică și administrativă a acestei provincii, alcătuind un guvern în fruntea căruia a fost ales dr. Iancu Flondor.

În aceste condiții favorabile, mîile de refugiați bucovineni, în frunte cu dr. Ion I. Nistor se reîntorc în Țara de Sus.

Frunțașii neînfricați ai unirii Bucovinei cu Țara, Flondor și Nistor, sesizând tendința guvernului austriac de a se opune vehement preluării în stăpânire a Bucovinei de către români și încercările unor cercuri rutene, ucrainiene de a domina această provincie românească, hotărăsc convocarea pe data de 15/28 noiembrie 1918, în Sala Palatului Mitropolitan din Cernăuți, a Congresului General al Bucovinei, având la ordinea de zi un singur punct: "Stabilirea raportului politic al Bucovinei cu Regatul României".

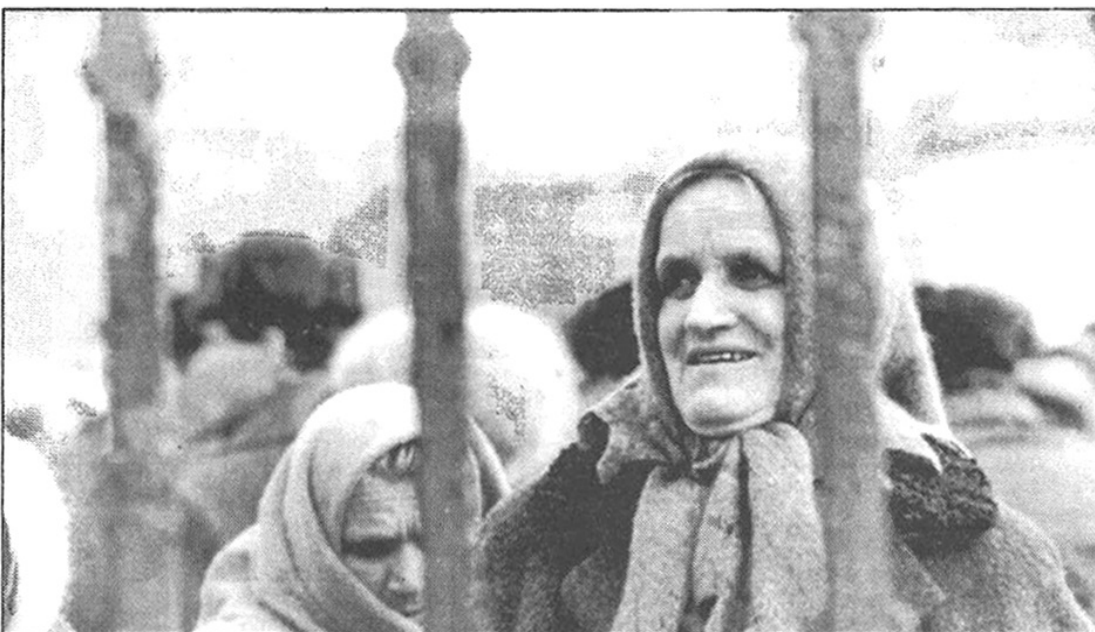
Ales președinte al Congresului General, la care au participat 74 de deputați ai românilor, 5 ai polonezilor, 7 ai germanilor și 13 ai rutenilor, dr. Iancu Flondor, într-un amplu discurs istoric, a supus spre votare Moțiunea de Unire a Bucovinei cu România.

Argumentând necesitatea unirii tuturor românilor într-un singur stat, I. Nistor a relevat: "Neținea română este una și nedespărțită, are aceeași obârșie, același grai, aceeași dolină, aceeași datini și obiceiuri pretutindeni, dar vitregia vremurilor a împiedicat înaintașii noștri de a crea un stat național unitar, care să cuprindă neamul întreg în hotarele lui etnice".

În Moțiunea de Unire a Bucovinei se preciza: "Congresul General al Bucovinei întrupând suprema putere a țării, investit singur cu puterea legiuitoare, în numele suveranității naționale hotărâm: Unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colaciu și Nistru cu Regatul României".

Era acesta al doilea istoric pas săvârșit, după unirea Basarabiei, care peste trei zile, la 1 decembrie 1918, va fi aureolat de Hotărârea Marii Adunări Naționale Constituante de la Alba Iulia de unire a Transilvaniei cu țara-mamă România, îndeplinindu-se astfel, prin lupta și jertfa românilor de pretutindeni, năzuințele lor milenare de a se regăsi cu toți într-un singur stat național unitar.

■ Dr. Augustin DEAC

OPINIA PUBLICĂ, DEMOCRAȚIA ȘI STATUL DE DREPT

Tranziția

din perspectiva intereselor naționale (IX)

(Continuare din pag. 1)

"(1) Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români".

Asemenea prevederi constituționale, care oglindesc noua realitate socială românească, devenind evidente și verificabile fapte de viață, afirmate sau în plin proces de afirmare, contrazic în modul cel mai direct - chiar în cazul și în ciuda unor inerente disfuncționalități sau erori de tranziție - acele orientări, tentații și tendințe din țară sau de peste hotare, ce cultivă ori stimulează izolarea, separatismul, tensiunile interetnice, amenințând, uneori premeditat, bazele unității naționale și statale. Este cunoscut tragicul episod de la Târgu-Mureș când agresarea unui român era intens mediatizată ca "acțiune anti-maghiară" iar judecarea ulterioară a unora dintre autorii violenței era și este "etichetată" ca "persecuție politică pe motive etnice". Mai sunt, se știe, și alte exemple, cele mai multe dintre ele privind poziții care denotă o ciudată înțelegere a loialismului civic nu față de statul român, ci față de "națiunea mamă", de "integralismul maghiar". (A se vedea, între altele, frecventele manifestări publice pe teritoriul României, care încep și se încheie cu intonarea imnului de stat ungar). Este un fapt pozitiv că opinia publică, inclusiv din rândurile minorității naționale maghiare, a sesizat relativ repede pe "pescuitorii în ape tulburi", de genul unor lideri mai mult sau mai puțin "de onoare".

Nu ne propunem a continua "exemplele" de acest fel, de altfel cunoscute, sau a reface "istoricul" apariției și acțiunii unei formațiuni politice ca U.D.M.R., ea însăși expresie a vieții democratice și pluralismului, a viabilității principale și eficienței de netăgăduit a statului român de drept, adesea invocat doar pentru a acoperi judecăți strâmbe. Astfel, o declarație de la sfârșitul lunii octombrie 1994, conține, cum s-a remarcat, aserțiuni complet nejustificate și incompatibile cu principiile statului de drept, cum ar fi pretenția Președintelui Executiv al U.D.M.R. de a se erija în "organizație legitimă de reprezentare a intereselor" comunității maghiare din România și de a purta "dialog direct cu națiunea română majoritară" sau "propunerea" anterioară de a fi "parte" cu guvernul român la negocierea și încheierea unor tratate internaționale. În aceeași "categorie" de preocupări se include și "inițiativa legislativă" de a promova un învățământ paralel, exclusivist, în limba maghiară, ignorându-se firească soluționare a acestei

probleme printr-o singură Lege a învățământului, căreia i se pot aduce, în mod democratic, înainte de definitivare, amendamente specifice.

În această ordine de "idei" - dacă "idei" pot fi numite acestea, în sensul de soluții constructive și realiste la problemele tranziției și consolidării statului de drept - devine semnificativ un anumit paralelism istoric sugerat de reeditarea lucrării lui P.P. Negulescu, **Partidele politice**. Politologul român scria că "partidele speciale", create după principiul naționalității, "nu numai că nu pot să guverneze niciodată", dar și în opoziție "activitatea lor poate fi dăunătoare, fiindcă tind în fond, prin izolarea lor mai mult sau mai puțin ostilă, la divizarea maselor cetățenești și, deci, la slă-

birea unității statului respectiv. La această primejdie internă se mai adaugă uneori faptul că unele din partidele de acest fel pot fi susținute pe sub mână din afară, de străinii interesați să submineze statul în chestiune... La noi a existat o bănuială că Partidul Național Maghiar din Transilvania a întreținut relații ascunse cu societățile iredentiste, dacă nu chiar cu guvernul de la Budapesta. În adevăr, modul cum s-a reconstituit, în timpul din urmă (1922) acest partid, nu putea să nu dea de gândit¹⁾.

Prezentând succint evoluția partidului menționat și întrebând tranșant "ce vrea atunci Partidul Național Maghiar?", autorul constata, la fel de tranșant, că acest partid "vrea, evident, ca minoritatea națională maghiară să se izoleze și

să rămână despărțită, politic, de poporul român - în așteptarea momentului când, susținută din afară, ar putea să se ridice în contra lui²⁾.

Autorul citează, în sprijinul analizei sale, unele poziții ale lui Octavian Goga, printre care și celebrul **Apel public** prin care poetul, denunțând "tendințe provocatoare" și "ciudate războiri de gazetă" din ce în ce "mai stridente", chema la realism și spirit constructiv în jurul "ideii de stat român".

Este de remarcat că nici P. P. Negulescu, nici Octavian Goga nu confundau naționalitatea minoritară maghiară, în general, cu "vârful conducătoare" ale acesteia, care cultivau "răceala și neîncrederea". În demnitatea și realismul analizei sale, apelul lui Octavian Goga era limpede și sună ca un mesaj contemporan: "Inițiativa unui spirit nou trebuie să se întrevadă în tabăra conducerii ungurești din țară; altfel, stăruind pe calea începută, riscă să primejduiască reale interese. Nu mai e nevoie să repetăm că o mână onestă de prietenie noi nu vom refuza niciodată, dar nici nu vom

admitte ca toleranța noastră civilizată să fie confundată cu neputința³⁾.

Revenind la zilele noastre, este de semnalat că sociologia politică și practica politică democratică pun în lumină o filosofie constructivă a spiritului național, de care nu pot să nu țină seama, în primul rând, oamenii politici, dacă sunt călăuziți de idei constructive. Iată, în Franța, un om politic și o personalitate ca Simone Veil, răspunzând recent unei întrebări cu privire la minoritățile naționale, declara: "Trebuie, deci, să accepți că aparții unei minorități; în această calitate să ceri republicii să asigure respectarea drepturilor fiecăruia, dar fără să ceri ca ea să ducă o politică orientată numai în sensul intereselor minoritare". Este concentrată aici filosofia politică a solidarității cetățenești, patriotice, "pe care o implică apartenența la aceeași națiune⁴⁾, la același stat.

1) P. P. Negulescu, **Partidele Politice**, București, Garamond, 1994, p. 135.

2) Idem, p. 137.

3) Idem, p. 138.

4) Cf. "Jurnalul național", nr. 447/1994.

ÎN APĂRAREA JUSTIȚIEI

(Continuare din pag. 1)

În Brașov, unde profesam avocatura, președintele organizației județene a Partidului Radical-Tărănesc era avocatul Radu Olteanu - nepotul generalului Marcel Olteanu -, care își făcuse studiile juridice în Franța. Era un tânăr înalt, agreabil, inteligent, cunoscut ca penalist în procese la Curțile cu Juri și la Tribunalele militare, în procesele politice. Radu Olteanu era un om cu convingeri democratice și îl găseai mereu în societatea socialistilor. Spre deosebire de prof. Ilie Cristea din Brașov, care era un comunist convins, Radu Olteanu era un social-democrat de tip apusean.

Cu 1-2 zile înainte de 1 Mai, considerată Ziua internațională a muncitorilor, organele Siguranței Statului făceau percheziții la domiciliul aceluia care figurau în evidențele lor ca socialiști sau comuniști și, chiar dacă nu găseau nimic, îi rețineau la Poliție preventiv până la sfârșitul zilei de 2 mai, apoi îi puneau în libertate. În noaptea de 30 aprilie 1937, s-a făcut o descindere la locuința avocatului Radu Olteanu, unde s-au găsit manifeste cu caracter socialist, deloc incendiar, în care se critica politica guvernului și erau chemate la unire forțele progresiste pentru promovarea unei politici de ridicare a nivelului material și cultural al muncitorimii. Manifestele au fost confiscate, iar avocatul Radu Olteanu trimis în judecată la Tribunal, în stare de arest, pentru delictul de uneltire împotriva ordinii sociale. Pe banca apărării figurau avocatul Snirer, care își făcuse stagiul la avocatul Radu Olteanu, și cu mine. Având ultimul cuvânt, Radu Olteanu s-a apărat magistral. Totuși, Tribunalul l-a condamnat la 6 luni închisoare. A făcut apel, Parchetul cerând majorarea pedepsei și inculpatul cerând achitarea.

Avocatul Olteanu a fost menținut în stare de arest. În prima jumătate a lunii iulie - dacă nu mă înșeală memoria - s-a fixat termen de judecată la Curtea de Apel, într-o zi de luni. Maestrul meu m-a rugat să telefonez la București avocatului Grigore Iunian să vină să-l aperse. Acesta a acceptat și l-am așteptat la gară sâmbătă seara, înainte de proces. Îl vedeam pentru prima dată. Avea 55 de ani (fiind născut în 1882). Era scund de statură, plinut, brunet, cu ochii negri, pătrunzători, cu o mustață deasă în

care apăruseră câteva fire cărunte; purta ochelari cu o ramă groasă, neagră, care se armoniza cu ținuta sa de o sobră eleganță. Mi-a părut o faptură voluntară și energică. L-am condus la hotelul "Coroana", cel mai luxos în acea vreme la Brașov. Pe drum, de la gară și la restaurantul hotelului, i-am povestit cum fusese arestat avocatul Olteanu, reacția opiniei publice brașovene la acest caz și cum se desfășurase procesul la prima instanță. La masă, Iunian a comandat un mușchi de vacă la grătar, salată verde, două clătite cu dulceață și a băut 2 pahare de vin ușor de Drăgășani. Vorbea puțin și părea preocupat de ceva. La despărțire, m-a rugat ca a doua zi,

Grigore Iunian

duminică, la orele 9, să obțin de la Parchet aprobarea să-l vizitez pe Radu Olteanu la închisoare.

La Parchet nu era nimeni. De altfel, portarul de la intrarea în Palatul Justiției îmi atrăsese atenția că duminică și în zile de sărbători, procurorii pleacă la munte când e vreme bună; numai când e vreme urâtă vine acela care este de serviciu, o oră, două. Am așteptat două ore în zadar. Pe Iunian l-am găsit nervos în holul hotelului, deși îi telefonasem pe la orele 10 că n-am găsit pe nimeni la Parchet. M-a întrebat din priviri ce am făcut? Când l-am spus că n-a venit nici un procuror a rostit indignat și încrunțat: "Ce debandadă! Să mergem la închisoare. Îi voi ruga pe director să-l anunțe pe Radu că am sosit să-l apăr mâine".

Până la închisoare n-a mai scos o vorbă. Mergea cu un pas elastic, tineresc. Directorul Ionescu, când l-a zărit, s-a aplecat ceremonios în fața lui: "Să trăiți, domnule ministru! Cărui fapt îi datorez cinstea că ați venit aici?"

- Îi apăr pe avocatul Radu Olteanu, al cărui proces se judecă mâine la Curtea de Apel. Te rog să ai amabilitatea să-i comunic acest lucru, să fie liniștit.

- Domnule ministru, îl chem imediat aici și puteți sta de vorbă cu dânsul nestânjenit.

- Nu. N-am găsit pe nimeni la Parchet care să-mi dea aprobarea să-l văd și să-i vorbesc.

- Asta nu are nici o importanță, domnule ministru! Pot chema în biroul meu pe oricare ins din închisoare să stau de vorbă cu el... - Dumneata, da, nu însă și eu dacă nu am aprobarea procurorului.

- Dar cine știe de ce l-am chemat aici?... Vă rog, domnule ministru. Dumneavoastră m-ați numit în postul acesta și vă sunt atât de recunoscător!

- Te rog nu mai insistă. Nu-mi pot îngădui să săvârșesc o ilegalitate, tocmai eu care am condus justiția românească. La bună vedere!

Directorul Ionescu a rămas dezamăgit și îndurerat.

A doua zi, la orele 9, sala de ședințe a Curții de Apel fusese ocupată, după cum spunea aproful, de la 7,30, de curioși să-l

incapabil să prevină acțiunile subversive ale aceluia care urmăresc în adevăr să răstoarne ordinea socială și să sape la temelii statului, dar foarte zeloasă în a se răfui cu oameni nevinovați? Și aceasta numai să-și justifice existența, o Siguranță ai cărei membri ar trebui sărățiți în fața instanțelor de judecată să răspundă pentru samavolnicile și lipsa lor de profesionalism, să inspire teamă magistraturii, uneia din cele trei puteri ale statului de care ar trebui să se teamă ea, Siguranța? Numai prin această teamă îmi pot explica sentința de condamnare pronunțată de prima instanță fără nici un temei de fapt și de drept împotriva unuia dintre cei mai distinși membri ai Baroului Avocaților din Brașov. Numai prin această teamă îmi pot explica faptul că Parchetul a făcut apel cerând majorarea pedepsei și tot datorită acestei temeri, domnul procuror de Curte n-a avut curajul astăzi să ceară achitarea lui Radu Olteanu. Dar domnilor consilieri, judecătorii și procurorii sunt ostași dreptății. Ei mereu trebuie să fie de veghe și să lupte împotriva necinstei, a corupției, a abuzurilor, a răufăcătorilor. Ei sunt în permanent război împotriva delincvenților. Ca orice ostaș, ei n-au dreptul să dezerteze din fața inamicului. Dezertarea de pe front este trădare de țară. Magistratii care nu au curajul să înfrunte inamicul și se pleacă înaintea lui, nu sunt demni de sacra lor misiune. Nădăduiesc că această Curte, prin hotărârea pe care o va pronunța, va restabili demnitatea și prestigiul magistraturii brașovene.

Nicicând în sala de ședințe a Curții de Apel vreun avocat nu vorbește cu atâta curaj și demnitate. Șeful Siguranței avea o figură cadaverică, iar consilierii completului de judecată și procurorul păreau niște statui. În sală nici un freamăt, nici o mișcare. Peste o oră, Curtea a pronunțat achitarea și punerea în libertate a avocatului Olteanu. După câteva clipe, sala a izbucnit în aplauze. Grigore Iunian i-a strâns mâna lui Radu Olteanu și i-a spus: "Altă dată să fii mai prudent că Siguranța asta mafiotă te va urmări și mai îndârjită".

Peste o lună, avocatul Radu Olteanu părăsea pentru totdeauna Brașovul, stabilindu-se în Capitală dar nici aici n-a fost mai norocos. Salvatorul din 1937, Grigore Iunian, închisese ochii în 1944.

Cercetarea științifică la UNIVERSITATEA "SPIRU HARET" Studiul sociologic: **SATUL ROMÂNESC**

Un mare pas înapoi Cazul comunei H.

Comuna H. (județul Argeș) este așezată pe malul râului Argeșel, între comunele Boteni, Mihăilești și Văleni. Sat sărac, cu puțin pământ, dar care a cunoscut adaptoarele automate și mulsul mecanic, și-a ridicat un dispensar și o școală nouă, iar naveta spre orașele din jur (Pitești și Câmpulung) era un fenomen obișnuit.

După Decembrie 1989, în circa două luni, toată munca oamenilor, întreg patrimoniul cooperativei agricole au fost risipite, distruse. Animalele le-au luat sătenii, pământul a fost împărțit proprietarilor, treptat și-au făcut apariția șomajul și retromigrația. Oamenii sunt puțin mulțumiți de ziua de azi, sunt mulți șomeri tineri. "Ne este tot mai greu să pomim în viață prin a fi șomeri", spun tinerii, "dar sperăm că lucrurile se vor îndrepta".

Ca și în cazul satului B., dar fără tensiunile de acolo, un mare pas înapoi a fost făcut și în comuna H. Pământul este prea puțin pentru a suporta o retromigrație importantă, cooperativa agricolă nu mai există și, prin desființarea ei, s-a pierdut șansa dezvoltării unei agriculturi moderne, fie și în viitor.

O situație comună, "standard", întâlnită în foarte multe localități rurale cu puțin pământ și fără șansa utilizării forței de muncă excedentare din industrie. Pentru cercetarea socială, acest "caz" este foarte important. Pare justificată constatarea că există o serie semnificativă de sate fără perspectivă, în condițiile reluării dezvoltării agriculturii pe baze tradiționale. La un capăt al seriei avem tensiunea și evenimentele dramatice, la celălalt aceleași fenomene, dar fără explozii emoționale, fără manifestări zgomotoase. Dramele sunt reale și la acest capăt, dar ele "ard încet", "mochesc", ceea ce nu înseamnă

că nu sunt la fel de intense. Analizând aceste sate nu poți să nu te gândești la marile drame ale tranzițiilor din acest secol (industrializarea anilor '20 și '30, războiul, cooperativizarea forțată etc.). Pe sufletele oamenilor care le locuiesc, istoria își croiește drum. Fără să vrei, gândul te poartă la lucrarea lui Ernest Feder *The Rape of the Peasantry* sau la cuvintele lui Julius K. Nyerere, care-i considera pe țărani ca pe "those who pay the bill" (cei ce achită note de plată) a istoriei, precum și la unul din capitolele lucrării *Peasant and Peasant Societies*, editată de Theodor Shanin, intitulat *2 The Peasantry as an Object of Policies of the Modern State*. Dar, revenind la "seria" noastră, putem spune că ea pare deplin conturată; nu ne rămâne decât să integrăm în ea satele de genul B., H., cu siguranță și numeroase altele. Prin aceasta, vom adânci și mai mult înțelesurile sale, dar nu îi vom depăși limitele. (Operator de teren: Crina-Elena Panait).

Istoria a ocolit unele localități Cazul satului Săc.

Așezat la 30 kilometri de Sibiu, în apropiere de Avrig, satul Săc. este unul din satele bogate "de ieri și de azi". Pământul este roditor, pășuniile muntelui aproape, nelipsind nici pădurile. Mai ales păstoritul i-a îmbogățit pe locuitorii, păstoritul și legislația favorabilă acestei îndeletniciri. Cât de mult se putea câștiga de pe urma oieritului ne-o dovedește expresia, culeasă din satul M., de același tip, cu aceleași condiții de viață: "X și-a dărâmat casa, pentru că o construise plătind numai 400 000 lei; acum își ridică una de 800 000". Oamenii au profitat de prețul bun al brânzei, câmii și lânii și au acumulat sume importante de bani cu care și-au ridicat case, le-au mobilat, și-au crescut copiii și i-au rostit. După 1989,

și-au luat pământul în proprietate, dar și-au văzut de vechea îndeletnicire, foarte rentabilă și în prezent. Ca și în trecut, tinerii se impart în două categorii: unii vor să urmeze o școală, să se instruiască și formeze, alții o consideră "o pierdere de vreme", care își are finalul, oricum, în șomaj. Tiparele vechi de viață se mențin și în prezent, unele obiceiuri au dispărut, dar ocupațiile tradiționale s-au păstrat (țesutul, de exemplu).

Satul Săc. pare neobișnuit pentru mentalitatea noastră actuală; este greu să acceptăm ideea că, undeva, la poalele Munților Făgăraș, ultima jumătate de secol nu a însemnat mare lucru pentru locuitorii unei comunități. Nu numai evenimentele din Decembrie 1989, dar nici cele mai vechi și mai dure din anii '50 nu le-au influențat modul de viață în mod semnificativ. Pentru săteni, lucrurile apar cam așa: "Odată ne-au luat pământurile - prin anii '50 - și acum ni le-au dat înapoi". Ei se bucură de acest fapt, dar bine trăiau și înainte. Preferă să-și aibă pământul lor și să-și mențină obiceiurile și modul de viață.

Dacă vom compara satul Săc. cu celelalte comunități analizate, putem spune că "istoria a cam trecut pe lângă el". Schimbări s-au produs, desigur, și în existența lui, dar semnificația lor nu este la fel de relevantă ca cea specifică majorității satelor românești. Un fapt rămâne: nu toate comunitățile au avut același destin și au trăit aceeași experiență în vechiul regim. Satele de oieri au avut o traiectorie aparte, care nu trebuie ignorată și nici confundată cu cele pe care le-au cunoscut altele. Generalizările grabite, demersul sociologic "de cabinet" nu pot epuiza varietatea situațiilor concrete și soluțiile diferite pe care le reclamă. Se înțelege faptul că nu poate fi vorba de mii de cazuri esențial diferite, dar de "serii" deosebite, cu siguranță, da. Și suntem departe de a le cunoaște cu acuratețea necesară. Iar fără cunoaștere, acțiunea rămâne oarbă. (Operator de teren: studenta Roxana Cioflec).

Destructurarea valorilor și apariția uneia noi Seria satelor S.

Satul S. (județul Prahova) este așezat pe valea Cricovului, între localitățile Salcia, Tisa, Mireșu și Tătaru. Sat vechi și statonic, care s-a adaptat vremurilor, rezistând în felul lui. O va face și în viitor dar, pentru moment, nu-i lipsesc deloc problemele. Cea mai importantă privește schimbarea mentalităților.

La început, pentru locuitorii satului, totul a fost de necrezut, căci decembrie 1989 nu i-a găsit "în așteptare", nici într-o "stare specială", ci în cursul activităților obișnuite. Pare de necrezut, dar pe lângă unii oameni și pe lângă unele colectivități, evenimentele istorice trec fără ca acestea să fie nici actori și nici măcar spectatori. După surpriză a urmat haosul produs de scoaterea din "fresco" a stereotipurilor de viață. Destructurarea comportamentelor a fost însoțită de schimbări radicale în sat și încă în lanț. Cea mai mare transformare (și surpriză) au constituit-o desființarea cooperativei agricole și apoi împrăștierea, de fapt, autoîmproprietărirea, căci lichidarea cooperativei și înlocuirea "puterii" nu puteau avea alte consecințe. A urmat "scotocirea" prin lăzi și poduri pentru a scoate la iveală actele vechi de proprietate. Rezultatele au fost cele de presupus: marile conflicte pentru pământ (certuri, judecăți, violențe), care au marcat puternic satul în perioada interbelică, îngropate de cooperativizare,

au apărut în prim plan. Anii care s-au succedat au amplificat neînțelegerile, căci au început retromigrația, revenirea la pământ.

Așadar, nici sat de cooperatori, nici de navetiști, nici de proprietari de pământ în sensul propriu al cuvântului. Structurile morale constituite într-o jumătate de secol s-au destrămat și, în goiul apărut, o nouă tendință a început să-și croiască drum: goana după înavușire, la un nivel pe care satul nu l-a mai cunoscut nici în perioada "acumulării primitive", care s-a produs în zonă la începutul secolului nostru. Muzeul din centrul comunei a devenit "local", unde se vând și se consumă băuturi alcoolice, patrule fiind un cadru didactic. Grădina, cândva plină de flori, din jurul fostului muzeu a dispărut, în locul ei doar hârtii, sticle goale, cutii de conserve.

Munca la pământ a fost reluată, dar lucrurile merg greu. Terenurile sunt în pantă, nemuncite de mulți ani, iar țărani au pierdut experiența de altădată; le lipsesc apoi animalele de muncă și uneltele necesare.

Vechile valori și comportamente nu mai funcționează, cele noi nu s-au constituit încă. Destructurarea valorilor lasă loc liber manifestării unei pomiri noi și rudimentare: goana după câștig, cu o înverșunare pe care nu au cunoscut-o niciodată aceste locuri. Cu apariția ei, satul S. a făcut un mare pas moral înapoi, spre primitivism, spre ceea ce E. Fromm a numit "to have", adică spre zodia căpătuirii și a înavușirii cu orice preț. (Operator de teren: studenta M. Veronica Șerban).

■ Prof. dr. Nicolae
RADU
Dr. Carmen FURTUNĂ

Instaurarea lui Hitler la putere în Germania, în 1933, a marcat apariția în centrul Europei a unui focar războinic extrem de periculos pentru pacea mondială. Datorită poziției sale strategice și resurselor economice de care dispunea, România a devenit unul dintre principalele obiective ale expansiunii germane. Pentru atingerea țelurilor lor, hitleriștii au folosit o gamă largă de forme și mijloace, din rândul cărora se detașează acțiunile vizând dezagregarea sistemelor de alianță ale României și încurajarea acțiunilor revizioniste ale Ungariei și Bulgariei.

În noile condiții, România a militat

pentru crearea unui sistem de securitate colectivă în Europa, creșterea rolului Societății Națiunilor, întărirea alianțelor existente și crearea altora noi. Expo-

Politica externă care a urmat

(Continuare din pag. 4)

mentul cel mai autorizat al acestei orientări politice a fost Nicolae Titulescu, care a deținut funcția de ministru de externe al României în anii 1932-1936.

În 1933, a fost reorganizată Mica Înțelegere, care a devenit o organizație cu activitate permanentă. În 1934, s-a

constituit Înțelegerea Balcanică - din care făceau parte România, Grecia, Turcia și Iugoslavia - care își propunea să acționeze pentru consolidarea secu-

rității în Balcani, pentru garantarea frontierelor statelor membre.

Ministrul de externe român, Nicolae Titulescu, a fost un pasionat promotor al politicii de securitate colectivă, acționând pentru realizarea unei rețele de tratate și alianțe care să facă imposibile

acțiunile revizioniste, războinice.

La mijlocul deceniului al patrulea, politica externă a României se bucura de o largă recunoaștere internațională, atingând un prestigiu pe care nu-l mai avusese de-a lungul istoriei. Dar, în 1935-1936, norii prevestitori de furtună începeau să apară pe cerul Europei și al lumii, ca urmare a politicii agresive a guvernelor din statele revizioniste și a atitudinii conciliatoriste a cercurilor conducătoare ale Marii Britanii și Franței. Pentru români, a început să se pună cu tot mai multă acuitate problema apărării statului național unitar făurit în 1918.

Ideea națională și problema națiunii

În concepția lui Dimitrie Gusti

Studiul "PROBLEMA NAȚIUNII" a fost publicat de Dimitrie Gusti (1880-1955) în revista "ARHIVA PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI REFORMĂ SOCIALĂ", Anul I, nr. 2-3, iulie-octombrie 1919, pp. 547-578 și republicat, cu câteva ANEXE, în SOCIOLOGIA MILITANS, I, București, 1946, pp. 300-331.

Anul 1919, când a început Conferința de pace de la Paris, după terminarea primului război mondial, reprezenta, în opinia lui Dimitrie Gusti, o piatră de hotar, care marca o "înmormântare și o înviere". "Statul vechi, veșnic agresiv și cuceritor, bazat, în lăuntru și

în afară, pe simpla putere brută, a murit, iar statul nou, întemeiat pe o idee, pe ideea națională și democratică, i-a luat locul".

Într-adevăr, în urma sistemului politic cunoscut sub numele de Sistemul de la Versailles, Europa a intrat într-o epocă nouă a istoriei ei politice. "Iar pentru a ne da seama de puterea creatoare a vieții politice noi, pe care a avut-o ideea națională, este de ajuns să amintim că înainte de pacea de la Versailles în Europa erau 28 de state și 62 de națiuni (numai Austro-Ungaria conținea 10 națiuni); așadar, majoritatea națiunilor erau asuprite,

căci din 28 de state numai 7 erau alcătuite din câte o națiune; prin urmare, din 62 de națiuni numai 7 erau propriu-zis independente, având organizația lor politică proprie.

Munca unei întregi epoci de a face să dispară antiteza dintre națiune și stat (mai întâi statul contra națiunii, apoi națiunea contra statului) a fost încoronată de succes, creându-se sinteza: stat național, o nouă idee politică.

E de adăugat, în context, că Reuniunea de la Roma a "Congresului națiunilor asuprite din Austro-Ungaria" (9-12 aprilie 1918) consacrase dreptul fiecărei națiuni de a se constitui în stat independent sau de a se uni cu statul său național, dacă exista.

Așa se explică faptul că statul național este încoronarea unui îndelungat proces al dezvoltării istorico-sociale "și dacă el implică toleranță și respect față de minoritățile naționale, apoi nu se poate îngădui ca prin aceasta să distrugă viața politică națională, cu toate înfăptuirile ei, creându-se state ale naționalităților ori situații cinice și rușinoase ca acelea produse de celebra lege Delbrück din 22 iulie 1913, care permitea ca cetățeanul german, în anumite împrejurări, să împrumute de formă și o cetățenie străină, rămânând însă de fapt cetățean german (art. 25, al. 2). Principiul drepturilor minorităților naționale pentru a putea fi just trebuie pus în armonie cu ideea statului național, excluzând, în aplicarea practică a acestui principiu, tot ce ar primejdi existența unitară a statului".

Dacă principiul egalității etice dintre națiuni provoacă sentimentul toleranței largi și generoase, ca și sentimentul respectului pentru desfășurarea oricărei vieți naționale, nu numai din afară, ci și din lăuntru statului, decalajul dintre declarațiile de principii și neaplicarea lor este o constatare de mare actualitate teoretică și practică, pe care Dimitrie Gusti a făcut-o încă în 1919. "Sunt unele state naționale care, pe de o parte, au pledat și încă pledează, în teorie, pentru o cât mai largă protejare a minorităților naționale, pretutindeni unde se află, iar pe de altă parte, aceleași state refuză nu numai de a aplica în practica vieții statului lor, ci chiar de a primi teoretic recunoașterea lui (...). Aceste state, care formulează cele mai simpatice și fermecătoare principii, pentru ca

apoi să refuze înfăptuirea lor la ele, în același timp se emoționează și se indignează la cea mai mică abatere de la modalitățile aplicării acestor principii, pe care le impun altor state, fără consultarea lor prealabilă".

Argumentând falsitatea antinomiei națiune-umanitate, postulată în diferite doctrine social-politice, nu însă și în cele socialiste - în care antinomia e "aparentă" - Dimitrie Gusti ajunge, după lungi și migăloase analize, la concluzia că:

a) Națiunea și umanitatea nu se exclud, ci se presupun reciproc.

b) Activitatea creatoare de valori culturale a fiecărei națiuni se îmbină și se completează într-un tot armonios cu activitatea particulară a celorlalte națiuni, formând unitatea culturală supremă, care este umanitatea. "O națiune este, din acest punct de vedere, un aspect particular al umanității, ori umanitatea este continuitatea în timp și solidaritatea în spațiu a tuturor națiunilor".

c) Nu se poate vorbi de un primat și de un drept superior al unei supranațiuni, căci toate națiunile au misiunea egală de a avea o civilizație proprie pentru a îmbogăți umanitatea; "după cum nu se poate vorbi nici de un primat al umanității, pentru că, deși ea formează un tot unitar, aceasta nu înseamnă dizolvarea națiunilor și înălțarea lor la umanitate prin muncă creatoare, fără a pierde nimic din independența originalității lor".

d) O umanitate fără personalitățile puternice ale națiunilor care-i alcătuiesc unitatea ar fi anemică, săracă și secătuită, căci i-ar lipsi tocmai multiplicitatea izvoarelor, care-i dă viață și vigoare. "Cine lucrează pentru propășirea națiunii, în același timp, fără să vrea, contribuie la îmbogățirea umanității; iar cine crede că produce numai pentru umanitate, fără să vrea și, în același timp, participă la întărirea culturală a națiunii. În fiecare personalitate trăiește națiunea și umanitatea; orice personalitate poate spune, ca și francezul: plus je me sens français, plus je me sens humain. Problema nu trebuie pusă: naționalism sau umanitarism, ci naționalism și umanitarism". "Armonia desăvârșită dintre scopurile naționale și umanitare constituie cea mai înaltă normă politică, dreptatea internațională, care trebuie să fie la baza legalității internaționale".

e) Tot ceea ce este drept în

domeniul internațional trebuie să devină legal, iar o acțiune pentru a fi legală, trebuie să fie dreaptă, "adică să fie astfel ca scopul ei național să nu contrazică pe cel umanitar, după cum scopul ei umanitar să nu vină în conflict cu cel național".

f) Națiunea nu are caracter substanțial, ci caracter dinamic; ea nu este o stare, ci o mișcare. "De aceea națiunea există în fiecare clipă și totuși nu este niciodată întreagă, trebuind a fi considerată în evoluția sa de creare a unor valori noi; ea este o idee, un ideal cultural de realizat; o veșnică nostalgie de realizare maximală a ei însăși".

În penultimul capitol al studiului său, Dimitrie Gusti definește patriotismul ca un sentiment, o pasiune, o credință, un raport afectiv între un subiect (membru al unei națiuni) și un obiect (națiunea) și socotește că patriotismul variază în raport cu poziția socială a subiectului valorificator și în epoci istorice diferite. Cea mai nimerită formă de patriotism este, în raționamentele lui Dimitrie Gusti, patriotismul național, întrucât el este consecința firească, psihologică și etică, care decurge din ființa națiunii. "Patriotismul național nu este și nu poate fi străin de sentimentul profund și tainic de alipire de mediul național, de dragoste pentru țara în care ne-am născut și crescut și unde răsună același grai, pe care cu toții îl iubim; el nu este străin nici de afecția smerită și plină de evlavie pentru comunitatea istorică, de soartă, care ne unește cu moșii și strămoșii noștri; el este mai mult decât o poezie, oricât de fermecătoare ar fi ea, a națiunii, ori mai mult decât o simplă contemplare pasivă de beati possidens a mediului și a tradiției naționale; este conștiința că națiunea nu poate exista decât printr-o muncă continuă și concentrată a tuturor, în națiune și pentru națiune, depunând toată râvna pentru perfecționarea mediului și toată străduința pentru cămăuirea forțelor istorice către o viață nouă, superioară".

■ Ion Mihail POPESCU

Brâncuși

Motto: "Coloana lui Brâncuși închide în ea mărășea și tensiunea unor generații de români care și-au sprijinit acoperișul ca și idealurile pe o verticilă".

Brăduț Covaliu

În jurul Carpaților,
Ca la o uriașă Masă a Tăcerii,
Sub chipul lui Făt Frumos și al Ilenei Cosânzenii,
Stăm și cugetăm de-un șir de milenii,
Despre Dor și Omenie,
Despre Bine și Rău
Despre frica de Dumnezeu,
Despre Adevăr și Dreptate
Despre toți și toate,
Înșirându-le cu mâna lui Eminescu în carte
și privind în sus, spre scaunul Domnului
zicem, din când în când, ca biblicul Iov:
"Dumnezeu a dat, Dumnezeu a luat,
Fie numele Domnului binecuvântat!"
Atunci, cu o forță-nșutită
Urcăm pe o Coloană Infinită...

Tăcuți, ca mormântul și piatra,
Ne-am înfruntat soarta
Cu nunți mioritice,
Din vremurile mitice,
Și-am ridicat dintre noi
Lungi coloane de eroi
Ce-au spintecat pieptul tăcerii
Cu credința învierii,
Cu condeiul și sabia,
Tăindu-ne prin istorie albia,
Să curgă mereu înainte
Năzuințele sfinte...

Iscaț-am, ades în tăcere,
Mari poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere,
Picurând-o cu speranță și durere
În Hrisoave și Cazanii,
În Cronici, unde stau anii
gloriei noastre străbune
ce ne-a făcut fală-n lume...

De câte ori ne-am ridicat de la Masa Tăcerii,
sperând la Ziua Învierii,
Ne-am îmbrățișat frățeste la Poarta Sărutului
și cu gândul Pasăre Măiastră
Am spart către zare-o fereastră,
Înălțându-ne nemuritori pe Coloana Infinitului
De la-nceputul începutului.

Pentru acest magnific, neîntrerupt urcuș,
ce-l facem în cuget uniți, fără a fi la nimeni supuși,
tăiatu-ne-a în piatră o scară, Brâncuși.

■ Ion Dodu BĂLAN

REVISTA

OPINIA
națională

TIPOGRAFIA FED

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Camelia BOSTAN

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România.